

8.87x34.71	1	עמוד 22	הארץ - כותרת	09/02/2018	62232418-8
אוניברסיטת בר איל - 80039					

אחרי מות

עופר אדרת

פסיכולוג של אומה

בספרו "הגיבור והצל", ביקש הפסיכואנליטיקן ד"ר אראל שליט להציע הסתכלות פסיכולוגית על תהליכים חברתיים ופוליטיים, העוברים על מדינת ישראל ותושביה. "הכל מודעים לכך שהסביבה משפיעה על רגשות הפרט ועל התנהגותו. הימנעות מהסתכלות על החברה מנקודת מבט פסיכולוגית היא בחזקת הכחשת חלק מהמציאות", הסביר. "כאשר פסיכולוגים מסתתרים במגדל השן שלהם, בחדר הטיפולים, ואינם מביטים סביבם, אינם מסבים מבטם אל 'החוץ הסוציאלי' תוך ביטול חשיבותה של הסביבה לגבי נפש האדם, ניתן לקבוע שהם מאבדים את המגע עם המציאות". בספר השכיב שליט את תולדות הציונות על ספת הפסיכיאטר. הוא ראה בה "חיפוש אחרי האמהי והנשי" וכן "חזרה אל הרחם הממשי". היא היתה לתפישתו מעשה של התבגרות, מרד אדיפלי באב וחזרה אל האם הגדולה — אמא אדמה.

תום שגב התייחס בחשדנות לקריאה זו של ההיסטוריה. בביקורת על הספר כתב: "המציאות ההיסטורית יובשנית יותר. רוב העולים באו כפליטים, מפני שלא היה להם לאן ללכת. אלה שהשיגו גרין קארד התגברו די מהר על האדיפוס שלהם. רוב הבאים לישראל לא בנו את בתיהם בחיקה של אמא אדמה כי אם בתל אביב".

שליט היה ער לביקורות מסוג זה, והודה, כי "גישה מנקודת מבט פסיכולוגית לתופעות פוליטיות וחברתיות עלולה ליצור בן כלאיים מעורר פל". ואולם, לדבריו, "בפעילות הקלינית והאנליטית נוכחתי לדעת מה רבה החשיבות בהפניית מבט אל החי מעבר למובן מאליו".

ד"ר אראל שליט, פסיכואנליטיקן, 1950-2018

שליט נולד ב-1950 בשבדיה לקארין לוי ותיאודור פירסט. אמו נולדה בגרמניה ואביו באוסטריה. שניהם ברחו ממוולדתם במהלך מלחמת העולם השנייה. בצעירותו עלה לישראל ובהמשך חזר לשבדיה ללימודי דוקטורט בפסיכולוגיה באוניברסיטת אופסלה, שם היה הפסיכולוג הצעיר ביותר במדינה שקיבל תואר דוקטור. הוא היה פסיכואנליטיקן יונגיאני (שהתבסס על ההגות של קרל יונג, בכיר תלמידיו של פרויד). "מדובר בורם בפסיכואנליזה, שמקשר את העולם הפנימי עם התרבות ועם החברה שבתוכה האדם חי. ההקשרים האלה היו מאוד מרכזיים אצל אראל", הסביר עמיתו, הפסיכיאטר ד"ר יהודה אברמוביץ.

"בפעילות הקלינית והאנליטית נוכחתי לדעת מה רבה החשיבות בהפניית מבט אל החי מעבר למובן מאליו", אמר שליט

כששב לארץ שירת בצבא כפסיכולוג וסייע לחיילים בחזית להיחלצו עם פוסט-טראומה. לפני כ-30 שנה היה מהפסיכולוגים הראשונים בארץ שעמדו בראש מרפאה עירונית לבריאות הנפש. המרפאה ברעננה היתה חלוצה בתחומה, בכך שהציעה תחת קורת גג אחת, בקהילה ולא במסגרת אשפוז, מגוון טיפולים לאנשים הסובלים ממשברים רגשיים ומהפרעות נפשיות. "זה היה דבר חדשני ויוצא דופן, שפסיכולוג — ולא רופא — מנהל מרפאה", סיפר אברמוביץ. לפני כעשור הקים שליט את התוכנית לפסיכותרפיה בגישת הפסיכולוגיה האנליטית היונגיאנית באוניברסיטת בר-אילן. מפעל חייו היה עריכתם ופרסומם של כתביו של הפסיכולוג אריך נוימן, תלמידו של יונג, שחי וכתב בישראל מאמצע שנות ה-30. "נוימן היה האיש הכי חשוב שכתב כאן על בריאות הנפש, אך כמו שאומרים, 'אין נביא בעירו', ולכן הוא גם הכי פחות מוכר בישראל", אמר אברמוביץ.

אראל יצר קשר עם יורשו של נוימן, שמת ב-1960, איתר את כתבי היד שהותיר אחריו, שחלקם הוקלדו במכונת כתיבה והיו במצב פיסית לא טוב, הציל אותם, תירגם, ערך והוציאם לאור בהוצאות בינלאומיות נחשבות. אחד מהם, "פסיכולוגיה אנליטית בגלות" — ההתכתבות בין יונג ונוימן, שיצא לאור ב-2015 בהוצאת אוניברסיטת פרינסטון, כולל 39 מכתבים ששלח יונג לנוימן ו-58 מכתבים מנוימן ליונג. שליט עזר בקשירת הקצוות בין משפחת נוימן בישראל למשפחת יונג בשווייץ, שאיפשרה את הוצאתו של הספר. לצד זאת עמד בראש כנס בינלאומי בהשתתפות חוקרים ובני משפחות נוימן ויונג, שנערך בישראל באותה שנה.

שליט כיהן תקופה מסוימת כיו"ר החברה הישראלית לפסיכואנליזה אנליטית. הוא הרצה ברחבי העולם ופירסם ספרים ומאמרים רבים. הוא מת בטרם עת, בגיל 67, מסרטן. מאשתו, סוגיה, נפרד לפני כמה שנים. הוא הותיר אחריו את בת זוגו, ננסי, שלושה ילדים ושבעה נכדים ונכדות.